

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 6/02/2019

Adam Bodnar

II.510.1321.2018.MH

Pan
Jarosław Szarek
Prezes
Instytutu Pamięci Narodowej

Szanowny Panie Ministrze

Do mojego Biura wpływają wnioski wskazujące na budzącą wątpliwości praktykę działania Instytutu Pamięci Narodowej na podstawie ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów¹ (dalej: „ustawa”).

Zgodnie z art. 20 ust. 3 i 5 ustawy postępowanie lustracyjne można wszcząć na wniosek osoby zainteresowanej. Art. 20 ust. 5a przewiduje z kolei, że w takim przypadku sąd przekazuje oświadczenie lustracyjne do Biura Lustracyjnego lub oddziałowego biura lustracyjnego Instytutu Pamięci Narodowej w celu przygotowania postępowania lustracyjnego oraz przedstawienia stanowiska w sprawie zgodności oświadczenia z prawdą. Przepis ten nie przewiduje jednak żadnego terminu dla IPN na wykonanie tego prawnego obowiązku.

W praktyce, jak pokazują wnioski wpływające do BRPO, zajęcie stanowiska przez IPN trwać może wiele miesięcy. Powoduje to konieczność zawieszenia postępowań lustracyjnych toczących się przed sądami powszechnymi oraz prowadzi do przewlekłości. Na szczególną uwagę zasługują negatywne konsekwencje dla osoby lustrowanej, która została publicznie pomówiona o fakt pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub

¹ Tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r., poz. 2186 ze zm.

współpracy z nimi (art. 20 ust. 5 ustawy), lecz brak sprawnego działania ze strony IPN uniemożliwia jej wykazanie nieprawdziwości tego pomówienia.

Zaznaczyć należy, że przepis art. 20 ust 5a ustawy, właśnie w zakresie w jakim nie określa terminu przedstawienia stanowiska w sprawie zgodności oświadczenia z prawdą przez biuro lustracyjne Instytutu Pamięi Narodowej, został uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z art. 2 i art. 45 Konstytucji w związku z art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (wyrok TK z dnia 11 maja 2007 r., sygn. akt K 2/07).

Jak wskazał Trybunał, „niezakreślenie w art. 20 ust. 5a terminu, w jakim IPN ma przedstawić stanowisko sądowi w sprawie zgodności oświadczenia z prawdą, w wypadku wszczynania postępowania lustracyjnego w trybie wnioskowym (art. 20 ust. 3 i 5), narusza konstytucyjną zasadę poprawnej legislacji [...]. Ogólna zasada, że w braku ścisłego wskazania terminu miarodajny jest tu obowiązek działania niezwłocznego, w tym wypadku jest nieefektywna (nie daje się wyegzekwować) i przez to tworzy sytuację niepewności oraz narażania w nieokreślonym czasie na negatywne skutki dokonanego pomówienia” (pkt 437 uzasadnienia).

Zwracam się zatem do Pana Prezesa z prośbą o zwrócenie uwagi Biura Lustracyjnego oraz oddziałowych biur lustracyjnych na konieczność niezwłocznego rozpatrywania wniosków sądów wpływających na podstawie art. 20 ust. 5a ww. ustawy. W oczekiwaniu na zmiany legislacyjne zmierzające do wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 2/07 zasadne wydaje się wydanie wewnętrznego aktu organizacyjnego, który określałby termin, w jakim IPN musi zająć stanowisko.

Zwracam się z uprzejmą prośbą o poinformowanie mnie o krokach podjętych dla realizacji powyższych postulatów.

Z wyrazami szacunku

(podpis na oryginale)